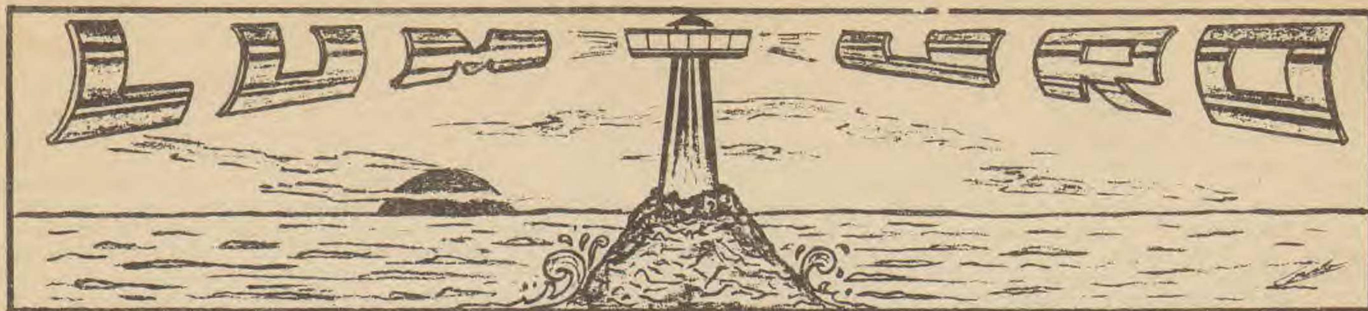
Verantwoordelijke uitgever: J.Kerfs, Korte Altaarstraat 1, 2000 Antwerpen

Driemaandelijks Tijdschrift — Eerste Jaargang — Tweede Nummer — Juni 1980

FORUMO PRI FILOZOFIO, KOSMOLOGIO, METAFIZIKO, PARAPSIKOLOGIO, SOCIOLOGIO, K.S.

senpaga ☆ **n-ro 2** ☆ **perioda**

• Eldonejo, redaktejo, administrejo: Movado sen Nomo, Korte Altaarstraat 1, B-2000 Antwerpen (Belgio) •

Opinioj de filozofo - 2

"Religiaj ideoj bedaŭrinde abundas, sen iu efiko ĉe ĉiu penspova homo!" — "(Via slogano estas io) por naivuloj!"

[Reago de S.S. el Steyr (Aŭstrujo) al nia unua levilkarta slogano]

En Plena Ilustrita Vortaro la vorto **naiva** signifas: (1) Sensperte malkaŝema kaj kredema, kiel infano; (2) Senartifika, ne montranta pripensadon aŭ spertiĝon. Similajn difinojn oni renkontas en nacilingvaj vortaroj. Ĉar li ne donis pli da klarigoj, sed nur resendis Lumturon plenigita per ruĝaj plumstrekoj, mi do povas nur supozi ke nia kara oponanto konsideras nin senspertaj kaj senpripensaj rilate al la 'veraj' realaĵoj de la mondo.

En la kadro de historia materialismo, multaj filozofoj kaj ties sekvantaro firme kredas, ke ĉiuj naturfenomenoj estas racie klarigeblaj el leĝoj de la pura hazardo, kaj ke la homa konduto devus dependi sole nur de 'objektiva' pripensado. Ĉio cetera estus iluzio kaj naiveco, nepre malutila al la vivokonduto de individuoj kaj al la progreso de la homaro entute. Tiuj, kiuj kredas je la ekzisto de io plia aŭ plua, do estus blindaj revantoj kaj konsistigus malhelpon.

Ĉu vere?

Se mi estus gajninta nur unu solan sperton en mia vivo, tiu estus ke la homoj preskaŭ senescepte — kaj tio inkludas ankaŭ min mem — kondutas laŭ plejofte kaŝitaj motivoj kaj instigoj; ke tio kion ni deklaras aŭ demandas estas nur surfaca kovraĵo por tio kion ni en nia interno vere intencas diri aŭ demandi; ke eĉ la plej 'science' kaj 'objektive' ellaborita rezonado entenas aŭ maskas pure subjektivan grundon; kaj ke ĝuste tiu subjektiva grundo estas ĉefafero por precize prijuĝi la objektivan parton.

Kiam filineto post intensa ludado grimpas sur la genuojn de sia patrino, nodas la brakojn ĉirkaŭ ties kolon, kaj suspiras "Panjo, mi estas laca!", ŝia vera penso estas "Mi nun bezonas vian dorlotadon!" Garaĝisto inter miaj konatoj, bedaŭrinde ne tre dotita per intelekto, foje rimarkis efikegan novan aparaton ĉe sia kolego kaj tuje elkriis "Kia fuŝaĵo! Ion tian mi ne volus akiri eĉ senpage!", sed du semajnojn poste li aĉetis similan aparaton. En realo li estis pensinta "Mi ĵaluzegas!". Ankaŭ sciencistoj — tamen trejnitaj en 'objektivemo' — ne estas liberaj je pli aŭ malpli da subjektiveco. Mi konas brilan instruiston pri matematiko kaj fiziko al kiu, dum iama foruma diskuto sub lia gvido, pri astronomia temo, iu aŭskultanto inter la publiko neatendite starigis la demandon ĉu koncerna fenomeno ne estu atribuebla al la t.n. 'flugantaj teleroj'? La viro, antaŭe tiel serena kaj prudenta en siaj eksplikoj, tujsubite furiozis tiagrade ke lia vizaĝo ricevis apopleksian ruĝecon. Li komencis kriegi kaj eĉ nerekte insulti la demandinton. Pro kio? Ĉu ĉar la temo estis en lia opinio el scienca vidopunkto nepre priridinda kaj stulta? Ne, sed ĉar tiu temo tre intime vundis lian nepran fidon je la neeraripovo de oficiala **establita** scienco, sur kiu — jen la kerno — li estis fondinta sian personan antropocentran vivokoncepton kaj sian... reputacion. Same kiel multaj kolegoj, li rifuzas serioze konsideri faktajn donitaĵojn kaj tiri el tiuj iun objektivan konkludon, preferante antaŭjuĝe inversigi la proceduron: fari deklaron laŭ nura supraĵa (aŭ eĉ sen) analizo. (Sinteno bonege konata al ni esperantistoj, kiam ni provas propagandi la internacian lingvon.) Kia diferenco do kun la fifama proceso de Galileo, en kiu la naskiĝanta moderna scienco minacis la (erare) statikan mondopercepton el la Mezepokoj? Enfunde neniu.

Evidentas ke 'objektiveco' forte dependas de la grado de 'nepartopreno'. Se al oni estas ege indiferente kiun rezultaton liveros la ellaborado de iu formulo aŭ la evoluo de iu eksperimento, oni povos tre klare kaj sobre konsideri la ricevitan rezultaton. Sed, se ĝi devas servi kiel pruvo aŭ malpruvo de persona teorio, aŭ se temas pri vetkuro por atingi kiel unua la deziratan solvon... tiam la analizokapablo jam nebuliĝas. Do, se estas vero ke "religiaj ideoj bedaŭrinde abundas", la samo validas por ekzemploj pri tute subjektiva (= naiva kaj senpripensa) konduto de 'homoj de scienco', kiuj tamen implice aŭ malkaŝe, konscie aŭ nekonscie, arogas al si la monopolon de racieco kaj logikemo. En la historio de ekzaktaj sciencoj nepre svarmas oponoj kontraŭ novaj

ideoj, pro tio ke koncernaj homoj starigis sur la siatempe validantaj konceptoj la propran personan famon aŭ vivmanieron. Por povi akcepti la novajn ideojn ili ja devis agnoski finfine sin mem kiel erarantojn kaj foje eĉ forlasi sian tiele akiritan pozicion aŭ potencon. Feliĉe ke junaj homoj ankoraŭ ne troviĝas en tia kateniga karapaco, kaj pro sia mensa malfermiteco pli facile povas aprezi la valoron de iu nova ideo.

En Sovjeta Unio* oni antaŭ nelonge ekfunkciigis grandiozan aparataron por esplori la kosmon, en kiu perfekte kombiniĝas radjo-teleskopoj*, optikaj teleskopoj, komputatoroj* kaj televiziaj ekranoj. Ĝi nomiĝas RATAN 600 — realigo tiel kolosa kaj fortostreĉa, ke eĉ la 'kapitalismaj' ŝtatoj, ĉiuj kune, (plu) ne kapablas financi ion tian. Per tiu ĉi nova, nepre rekorda, instrumentego oni sendube faros multe da freŝaj malkovroj en la Kosmo kaj povos decide respondi plurajn demandojn ĝis nun ankoraŭ nesolvitajn. Sed ne kredu ke oni kreis tiun gigantan esplorcentron nur por fari pure ekzaktsciencajn esplorojn! Ne; kiel koncernaj oficialuloj mem deklaris, ĝia ĉefa celo estas kaj estu: "Pruvi ke la Kosmo estas 'malfermita' kaj ke ĝi (do) senfine disetendiĝos". Nu, tio estas kosmologia problemo, treege interesa, sed finfine problemo **filozofia** kaj eĉ religia, ĉar ĝi ja implicas la ekziston aŭ neekziston de Kreinto de la Universo. Efektive, en 'malfermita' modelo troveblas nek vera fino nek vera komenciĝo, sed eventuale nur pulsadaj fazoj: al dilatiĝo sekvus kondensiĝo, al kondensiĝo sekvus dilatiĝo, ktp. — la Kosmo estus eterna kaj memsufiĉa, kaj materio senĉese kreiĝadus kaj neniiĝadus de si mem. Hodiaŭaj teorioj kaj observaĵoj ĝenerale tendencas ĉiam pli al 'fermita' modelo, laŭ kiu la Universo iam kaj ie ekestis el 'Granda Krako' kaj eventuale povus sammaniere trovi finon, kio do pravigus religiajn doktrinojn — estiĝo de materio postulus iun pli antaŭan kaŭzon. La debatoj certe ankoraŭ daŭras, ĉar definitiva respondo ne ankoraŭ estas havigebla laŭ la nuna stato de niaj scioj, sed la supra deklaro hele evidentigas, ke la oficiala ŝtatodoktrino serĉas antaŭ ĉio pravigi fundamentajn konceptojn de historia materialismo — alidire pravigi ateismon kaj do finfine la propran politikan sistemon! Sciencaj konsideroj rolas tie ĉi kiel nuraj rimedo kaj preteksto: subjektiva celo sur giganta skalo...

Ne kiom ajn ni baraktas, ni neniam sukcesas rezoni kaj agi **absolute** objektive kaj 'sanmense'. Nia homa naturo ĉiel ajn kaj ĉiam ŝanceliĝas inter subjektiveco ('naiveco') kaj objektiveco ('racieco').

Nu, individuaj homoj, same kiel la socio kiun ili kune konsistigas, povas do nur esperi atingi sanan egalpezon inter tiuj du ekstremoj, provi plejeble proksimiĝi al optimuma idealo. Naivulo estas ĝuste tiu, kiu senpripense akceptas ĉion kio aperas je la surfaco, kaj ne provas sondi pli profunden, egale ĉu temas pri slogano de oficiala doktrino aŭ pri slogano de komerca entrepreno.

Saĝulo kontraŭe lernas, tra foje tre longa ekzercado kaj multe da amaraj vivospertoj, klare ekzameni sin mem kaj elserĉi la plej sekretajn motivojn de sia memo, kaj pere de tio regi kaj gvidi siajn agojn. Sufiĉe fosante en sia interno, li ekvidas finfine ke la plej profunda lin puŝanta forto estas la homa orgojlo, serĉanta statuson de Dio — "ĉiu homo estas mikrokosmo" — kiom ajn tiu dezirego travestias sin kaj povas aperi ekzemple kiel nura seksimpulso (orgojlo de la korpo) aŭ kiel ambicio (orgojlo de la menso). Se ne, la esploroj de Freud kaj Adler kaj Jung kaj aliaj psikoanalistoj estus naivaĵoj, kaj la abomenaj cerbolavadaj metodoj restus senefikaj.

Tiele en la aŭroro de *Homo sapiens* kiel sendube en la kulminfazo de ties historio, ĉio estos estinta nur batalo inter Homo kaj Dio, egale kiun bildon aŭ nomon oni donas al ĉi lasta koncepto. Starigante sin mem en la centron de la Universo, la homo sukcesas nur trahaki la branĉon sur kiu li sidas; sekigi la fonton el kiu li ĉerpas sian vivon.

Kaj jen ni revenas al la praveco de nia unua levilkarta sentenco: "Plibonigu la mondon; komencu ĉe vi mem". Se ĉiu el ni, aŭ eĉ nur sufiĉa nombro inter ni, vere provus ekkoni sin mem kaj tiele ekregi sin mem, la mondo baldaŭ ŝanĝiĝus, ĉar anstataŭ akaparemo aperus donacemo, kaj anstataŭ malamo aperus amo — feliĉo!

H

---

* Steleto signas ne-fundamentan terminon.

MALGRANDA HOMO

por ni vi estas

GRANDA

PRI LA LEVILKARTA SLOGANO n-ro 2

Malkovroj de amaspsikologio grave influis la sccion dum la lastaj jardekoj. Ĉiam ekzistis homoj, kiuj intuicie scipovis influi grandan homgrupon. Sed, dum la lastaj jardekoj komercistoj, politikistoj, agitantoj... komencis 'science' uzi (komprenu misuzi) tiujn novajn sciojn. La efikoj estas mirigaj. En 'okcidenta' komerca entrepreno ekzemple, reklamo fariĝis pli grava ol la varoj mem!

Feliĉe, la 'merkato' ankaŭ komencas esti supersaturita. En la nuntempa socio, pli kaj pli da homoj fariĝas pli kaj pli skeptikaj ĉi-rilate. Rebate, por ne perdi akiritan terenon, la specialistoj pri apliko de amaspsikologio agadas ĉiam pli draste, senskrupule, agreseme, spekulaciante precipe je la primitivaj seks- kaj ambici-inklinoj de la publiko.

En tia misformita mondo estas bone denove atenti pri tiuj homoj, kiuj ne bezonas artifikojn por montriĝi kredindaj, fidindaj, veramaj. Ni atentu pri tiuj nesufiĉe rimarkataj homoj, kiuj tamen konservas relative grandan ekvilibron en sia propra koro, disradiante tiun en sia propra familio, en sia ĉirkaŭaĵo...

I.D.